एवमीशस्य कारणाकारणत्वं निरूप्य इदानीं कारणत्वं कार्यत्वं च निरूपयति भूतभावनेत्यादिना भूतानां स्थावरादीनां जीवानां च भावैरुत्पत्तेर्भावनमभिप्रायं सर्वज्ञं सर्वशक्तिं नेत्यर्थः ॥९७॥ यस्मान्
रुक्तं ईशासत्तायां कोहेतुरिति तत्राह हेतिति कारणात्मापि श्रुतिं विनायुक्तिमात्रेण नान्यमिथ्यति किं पुनः कारणकारणमित्याशयः सांख्ययोगयोः सम्यगालोचनं सांख्ये वृत्तिनिरोधायोग
स्तयोरर्थः प्रयोजनं तत्त्वं साक्षात्कारस्तत्सदं अतएव उपास्यं ॥९८॥ मघवतस्तवैव आत्मानं जीवानामंतरात्मानमित्यर्थः मघवात्मानमिति वर्णलोप आर्षः नांतमेव वाप्रातिपादिकं॥
यत्र वस्तु मृत्स्थानीयं तदेव आकाशं बीजभूतमव्याकृतं आपूर्य स्वसत्तया व्याप्य तद्द्वारा पांचभौतिकं अंडं ब्रह्मांडं सृष्ट्वा तदेव ब्रह्मणमसृजदित्यन्वयः ॥२००॥ अंडसृष्टिक्रममेवाह
अग्निरिति अग्न्यादिशब्दैरत्र पंचतन्मात्राणि शब्दतन्मात्रादीनि सूक्ष्मभूतान्युच्यंते बुद्धिरित्यहंकारः मन इत्यव्यक्तं एषां अंडोत्पादनभूतानां ॥१॥ यत्र मनःशब्दितमव्यक्तमुक्तं

भूतभावनभावज्ञं सर्वभूताभिभावनं॥ सर्वगं सर्वदं देवं पूजयामि पुरंदर ॥९८॥ हेतुवादैर्विनिर्मुक्तं सांख्ययोगार्थदं परं॥ यमुपासंति तत्त्वज्ञा वरं तस्माद्वृ
णीमहे ॥९८॥ मघवन्मघवात्मानं यं वदंति स्मरेश्वरं॥ सर्वभूतगुरुं देवं वरं तस्माद्वृणीमहे ॥९९॥ यत्पूर्वमसृजद्देवं ब्रह्माणं लोकभावनं॥ अंडमाकाशमापू
र्य वरं तस्माद्वृणीमहे ॥२००॥ अग्निरापो निलः पृथ्वी खं बुद्धिश्च मनो महान्॥ स्रष्टा चैषां भवेद्योन्यो ब्रूहि कः परमेश्वरात् ॥१॥ मनोमतिरहंकारस्तन्मा
त्राणींद्रियाणि च॥ ब्रूहि चैषां भवेच्छक्तः कोन्यो स्ति परमं शिवात् ॥२॥ स्रष्टारं भुवनस्येह वदंतीह पितामहं॥ आराध्य सतु देवेशमभुंक्ते महतीं श्रियं
भगवत्कृतमैश्वर्यं ब्रह्मविष्णुपुरोगमं॥ विद्यते चैव महादेवाद्ब्रूहि कः परमेश्वरात् ॥४॥ दैत्यदानवमुख्यानामाधिपत्यारिमर्दनात्॥ कोन्यः शक्नोति देवे
शाद्दितेः संपादितुं सुतान् ॥५॥ दिक्कालसूर्यतेजांसि ग्रहवाय्विंदुतारकाः॥ विद्यंते तेन महादेवाद्ब्रूहि कः परमेश्वरात् ॥६॥ अथोत्पत्तिं विनाशं वाय
ज्ञस्य त्रिपुरस्य वा॥ दैत्यदानवमुख्यानामाधिपत्यारिमर्दनः ॥७॥ किंचात्र बहुभिः सूक्तैर्हेतुवादैः पुरंदर॥ सहस्रनयनं दृष्ट्वा त्वामेव स्मरसत्तम ॥८॥

तदेवमहच्छब्दितामतिरहंकारादिकं च तदेवेत्यर्थः एषां मनआदीनां परमं परायणं यः भवेत् स शिवादन्यः कोस्तीति योजना यथा बीजशक्त्युपहिता मृदेव वृक्षः एवमज्ञानशक्त्युपहितः शिव ए
वसर्वं अतो वृक्षस्य मृदिव सर्वस्य शिव एव परायणमपीति भावः ॥२॥ ब्रह्मादिष्वपि जगत्कर्तृत्वसिद्धिः शिवप्रसादायत्तैवेत्याह स्रष्टारमिति एतेन भौतिकार्थस्य स्रष्टृत्वमपि शिवस्यैवेति दर्शि
तं ॥३॥ भगवतिएकैकगुणप्रधानोपाधीनां ब्रह्मविष्णुरुद्राणां स्रष्टारि सर्वगुणोपाधौ तुर्यमूर्तौ महेश्वरेपि यदुत्तमं मैश्वर्यं विद्यते तदपि महादेवादेव तेन प्राप्तमतः कस्तस्मात्परमेश्वरादन्य
ईश्वरो स्तीति ब्रूहि नकोप्यस्तीति भावः ॥४॥ दितेः सुतान् हिरण्याक्षादीन् संपादितुं ऐश्वर्येण योजयितुं दैत्यादीनां च यत्सरपीडानुग्रहसामर्थ्यं तत्सर्वमीश्वरायत्तमेवेति भावः ॥५॥ ६॥ यज्ञ
त्रिपुरयोरुत्पत्तौ विनाशे च तथा दैत्यादीनामुपरि आधिपत्यं एत्य जित्वा अरिमर्दनः परमेश्वरादन्यः कोस्तीति पूर्वेणासंबंधः ॥७॥ किंचेति देवप्रसादैर्वैः पूजितं त्वां दृष्ट्वा बहुभिः सूक्तैः किमिति
द्वयोः संबंधः ॥८॥

Digitized by Google